

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1707

Q. 118. An omnis veritas in rebus moralibus possit à nobis inveniri.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42634

Objicies. Omnis error est positiva imperfectio intellectus, faciens malam ejus dispositionem, ergo semper est peior quam ignorantia, quæ tantum est privatio perfectionis; sicuti vitium est majus malum voluntatis, quam præcisè privatio virtutis. *R.* Omnis error imprudens est positiva imperfectio intellectus, c, prudens siue probabilis & nitens gravi ac prudente motivo subd, est positiva imperfectio secundum quid, ita tamen ut simul sit perfectio, c, est positiva imperfectio pura, n. ant. & conseq.; quod autem actus probabilis, licet sit falsus, sit etiam positiva perfectio intellectus, evincitur hoc argumento, nam si actus ille esset verus, utique foret perfectio intellectus, & quidem primariò intenta, ergo etiam est perfectio saltem secundariò intenta, ubi primaria obtineri non potest, licet sit falsus, dummodo non sit temerarius sed prudens: *Prob. conseq.*, nam veritas aut falsitas in recto est idem actus, qui in ratione veri vel falsi completur per existentiam vel non existentiam objecti, planè extrinsecam intellectui, ideoque actus, qui nunc est falsus, poterat esse verus, si objectum se aliter habuisset, & consequenter perfectio intrinseca, quam intellectus habet per actum, consistit in vitali tendentia & adhæsiōe ad objectum propter prudens motivum veritatis apparentis, quod convenit actui etiam falso, ergo. Ad hoc, quod additur de vitio, responsum est n. 417.

Q. 118 An omnis veritas in rebus moralibus possit à nobis inveniri. R. Eliz., ut excludat omnem usum opinionum, & ostendat ignorantiam legum esse vincibilem, docet toto l. 7. & 8. omnes veritates morales esse à nobis invenibiles traditque varios modos illas inveniendi: & ut doctrina illius melius confutetur, præmitto breve ejus compendium.

[708

§. I. L. 8. q. 2. & 3. docet, incedendo in via opinionum, siue sequendo rationes proprio ingenio inventas, non posse inveniri veritatem. Addit q. 4. §. 2. & 3. debere esse notas & signa, è quibus dignoscatur veritas, etiam prætermisso omni examine opinionum, sicuti debuerunt esse notæ veræ fidei prætermisso omni examine mysteriorum secundum se, nam sicuti Deus voluit omnes, etiam indoctos, rectè credere, ideoque dedit notas ad rectè credendum, communes doctis & indoctis, ita etiam, quia voluit omnes, etiam indoctos, rectè operari, debuit illis dare notas rectæ operationis, communes doctis & indoctis, talis autem nota non est via vel examen opinionum, nam harum capaces non sunt indocti, ergo. *Contrà est*, licet ante omnia attendere debeamus, quid doceant Scriptura, Concilia, PP. & DD., nemo tamen contemnet viam ratiocinationis, ubi veritas nobis per Auctoritatem non innotescit, & ideo ad rationem etiam sæpe recurrunt PP. & DD., hinc dicimus, ubi aliunde non rescitur veritas, optimam notam veritatis esse, si pro hac vel illa parte sit prudens ratio, grave motivum, rationabile argumentum; & hujus notæ capaces sunt etiam indocti, qui saltem per doctiores de hoc rescire possunt.

709

§. II. Q. 5. & 13. dicit primum modum inveniendi veritatem esse, quærere sapientes DD, quos sequaris; q. autem 8. dicit neminem esse sapientem, nisi verum dicat, quia sapientia est cognitio veri, ideoque addit neminem posse reddere aliquam opinionem probabilem, nisi de ipso sic liceat argumentari, *Auctor ille hoc dicit, ergo est verum. Contrà est*, ille hic dicitur sapiens, qui est omni exceptione major, ideoque prudenter præsumitur dicere verum, quia ut plurimum dicit verum, licet fortè hic & nunc invincibiliter erret, utà explicatum est n.

160. &

160. & 245. Unde ut Auctor dicatur sapiens, fati est sic posse inferri, iste *Auctor hoc dicit, ergo hoc est probabiliter verum.* Vide dicta n. 99. in *Inst.*

§. III. Q. 6. ostendit secundum modum inve- 710
niendæ veritatis esse, videre, cujus doctrinæ perpetuitas detur in Ecclesia, sicuti enim fides, ita doctrina illa est vera, quæ in Ecclesia fuit perpetua. In hoc non repugno, sed ubi dubium est, an hæc, an opposita doctrina tradita sit ab Ecclesia; item, ubi sunt quæstiones vix antehac motæ in Ecclesia, aut saltem in neutram partem decisæ, utriusque aliter quæri debet veritas.

§. IV. Q. 9 dicit tertiam notam veritatis esse, si 711
doceatur à Doctore verè sapiente; verè autem sapiens dignoscitur ex nota, quam *Christus dedit Matt. 7. & Luc. 6. Ex fructibus eorum cognoscetis eos: fructus verò ille, ex quo dignosci possit verax magister, est constans charitas in Deum & proximum, hinc q. 11. & 12. fusè ostendit, quomodo per charitatem perveniatur ad veritatem. Contrà est, quamvis fateamur charitatem esse utilissimam etiam ad inveniendam veritatem, tamen 1. æquè difficile est cognoscere, quisnam verè habeat charitatem, ac, quisnam vera doceat. 2. Christus de Magistris sequendis dicit, *Quæcumque dixerint vobis, facite; secundum autem opera eorum nolite facere: hi utique charitatem non habebant: 3. Licet quis charitatem habeat, non ideo semper loquitur vera, sed sæpe saltem invincibiliter errat, uti ostensum est n. 99. ; & licet charitatem non habeat, non ideo semper loquitur falsa.**

§. V. Eâdem q. 9. §. 6., iterumque q. 10. dicit 712
rigorem sententiæ esse quartam notam veritatis. *Contrà est, nam plurimæ sententiæ ob nimium rigorem damnatæ sunt, uti patet ex Bajanis aliisque*

ab *Alex. VIII.* damnatis: & per decursum ostendimus multas sententias rigidas esse falsas aut etiam improbables, ergo præcisè ex eo, quòd opinio sit rigidior, inferri non potest, quòd sit vera: *Nec obstat*, quòd Christus dicat viam ad vitam, & consequenter ad veritatem, esse arctam, *nam* idem etiam dicit jugum suum esse suave & onus leve; via autem mandatorum Dei & Ecclesiæ est per se satis arcta, nec debet arctior fieri per rigorem opinionum inducentium leges ignotas.

713 §. VI. Non omnis veritas moralis potest à nobis certò inveniri. *Ratio* est manifesta, quia sæpissime pro utraque parte sunt probabilia motiva, quorum unum non elidit alterum, uti à n. 237. & 261. ostensum est, hinc etiam SS. PP. & integræ scholæ certant invicem de veritate hujus & illius partis, ergo pro neutra parte est certitudo, neque etiam spes est aliquid certi rescindi, nisi fortè Ecclesia aliquid declaret.

Respondet Camargo l. 2. contr. 4. à n. 556. Hanc veritatis inventionem non videri ita promissam Magistris docentibus, sicut unicuique moraliter operaturo. *Contrà* est, 1. Si Magistri veritatem invenire non possint, quomodo invenient discipuli aut alii rudes? 2. Si Magistri errent, etiam errabunt alii, qui tamen jubentur facere, quod illi docuerint: Et de Magistris *Matt. 5.* dicitur, *si sal infatuatum fuerit, in quo salietur?* id est, uti exponit *S. Hier.* in eum locum & *S. Aug.* l. 1. de Serm. Domini in monte c. 6. Tom. 4., si vos aberraveritis, qui erunt homines, per quos à vobis error auferatur, cum vos elegerit Deus, per quos errorem auferat cæterorum. 3. Etiam Magistri debent moraliter operari, & quidem secundum sua dictamina, uti volunt adversarii, ergo etiam illis debet esse invenibilis veritas.

§. VII.

§. VII. Omnis veritas moralis, si in eam inquiratur, poterit probabiliter inveniri, quia occurrent pro hac vel illa parte, aut etiam pro utraque gravia motiva ex auctoritate vel ratione, propter quæ poteris hanc aut illam partem amplecti tanquam veram, sicque probabiliter inveneris veritatem: imò non inventio veritatis aliquando erit aliqua illius inventio, uti dicitur n. 718.

§. VIII. *Objicies* 1. Scriptura *Eccli. 32. v. 19.* 715
ait, *qui querit legem replebitur ab ea; & Matt. 7. v. 7, querite & invenietis*, quod intelligitur de omni lege & vero, tam juris naturalis quam divini pertinente ad unumquodque, ita *Eliz. l. 7. q. 4.*, probans idem ex verbis SS. *August. Hieron. Chrysof.* &c. R. Scriptura & SS. PP. loquuntur de scitu necessariis ad salutem, uti rectè *Teril. in Reg. q. II. à n. 8.*, non autem de aliis, cum quorum ignorantia stare potest gratia, & obtineri salus; & talis est ignorantia multarum veritatum moralium, saltem si sit invincibilis.

Obji. 2. Datur in intellectu nostro naturalis inclinatio ad veritates morales inveniendas, ergo sunt invenibiles, quia inclinatio naturalis non est ad impossibile, ita *Eliz. q. 2. R.* Ergo sunt invenibiles, semper certò, n, saltem probabiliter, c.: *Aliter aliquid sapere, quàm res se habet, humana tentatio est*, inquit, *S. Aug. l. 2. contra Donat. c. 5.*, *in nullo autem aliter sapere, quàm res se habet, angelica perfectio est.*

Obji. 3. Finis doctrinæ moralis est perfectio operationis honestæ, sed hæc non habetur sine veritate, veritas enim est magna perfectio, cum faciat actum conformari etiam materialiter legi æternæ, ergo veritas est finis doctrinæ moralis, ergo cum finis doctrinæ moralis sit à nobis assequibilis, etiam

erit affequirabilis veritas, ita *Eliz.* R. Si valet argumentum, ergo nulla doctrina nequidem probalior procedens cum ignorantia vel errore invincibili sufficiet ad honestam operationem. R. 2. n. min., quamvis enim honestas adæquatè & perfectiùs habeatur per doctrinam etiam materialiter veram, si tamen sit doctrina prudens & invincibiliter erronea, etiam causat honestatem & perfectionem in operatione, uti dictum est à n. 14., ideoque dico finem doctrinæ moralis esse perfectionem operationis honestæ, ad quam sufficit veritas vel in se vel apparens, item veritas vel certò vel probabiliter inventa. Videri potest *Teril.* q. 14. à n. 28.

718 Q. 119. *An, non inventio veritatis quandoque fundet ejusdem inventionem in ordine ad dubia conscientia salvenda.* R. Affirmativè, & in hoc conveniunt *Eliz.* & *Teril.* q. 53., si enim adhibuerim moralem diligentiam, valet hic syllogismus, *si hoc fuisset verum, ego veritatem illam inveniissem, sed illam non inveni, ergo hoc non est verum*: consequenter non inventio veritatis post sufficientem inquisitionem in materia juris & legum, dat sufficiens fundamentum negandi talem legem: è contrà non inventio veritatis in materia facti non semper sufficit; & disparitas est, quòd leges sint universales, diuturnæ & fixæ, hinc, si dentur, successu temporis debent innotescere; facta autem sunt particularia, transeuntia & varia, ideoque illorum cognitio faciliùs later: potest nihilominus etiam factum esse tale, ut aliquando ex illius, post adhibitam debitam diligentiam, non inventionem, veritas ipsa sufficienter inveniatur, v. g. si scrupulosus rescire non possit se recitasse aliquam Horam, judicare potest se recitasse, quia cum semper sollicitus sit, ne omitrat, si non recitasset, sciret se non recitasse, ita *Eliz.* & *Teril.* n. 53. simile